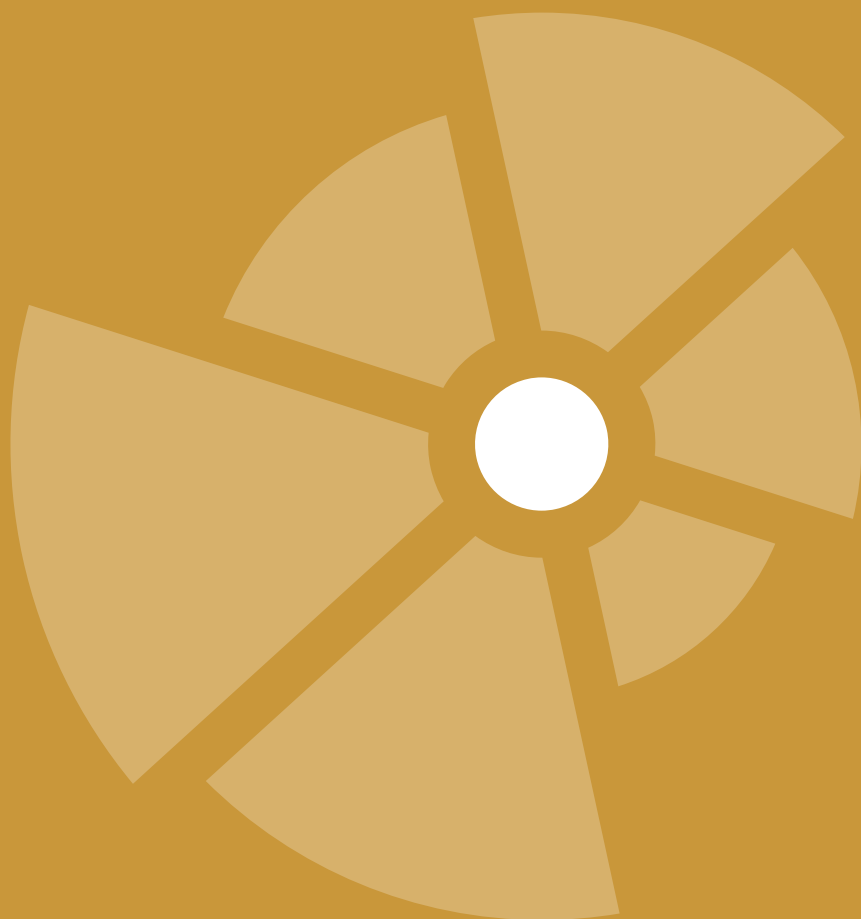


Advies over de Natuurdoelanalyse Witterveld, provincie Drenthe



1. Het advies van de Ecologische Autoriteit

Het Ministerie van Defensie heeft een natuurdoelanalyse (NDA) opgesteld voor het Natura 2000-gebied Witterveld. De NDA moet duidelijk maken of de bestaande en geplande maatregelen voldoende zijn voor het halen van de doelen voor het in stand houden van de beschermde natuur, of dat aanvullende maatregelen nodig zijn. Ook moet blijken of wordt voldaan aan het verbod dat de beschermde natuur niet mag verslechteren. Het Ministerie heeft de Ecologische Autoriteit gevraagd te toetsen of de NDA een goede basis is voor de maatregelen die in het gebiedsprogramma worden opgenomen.

In dit advies:

- Informatie is nodig over de actuele oppervlakte en kwaliteit van habitattypen om te beoordelen of verslechtering wordt voorkomen.
- Duidelijk en concreet geformuleerde natuurdoelen zijn nodig om te kunnen beoordelen of deze doelen worden gehaald.
- Onderzoek is nodig naar waar in het gebied de grootste kansen liggen voor de ontwikkeling van actief hoogveen.
- No-regret maatregelen zijn het verbeteren van de hydrologie van het gebied, het verlagen van de stikstofdepositie en het voortzetten van het huidige beheer.

Wat staat in de natuurdoelanalyse Witterveld?

Natura 2000-gebied Witterveld is een heide- en hoogveengebied ten zuidwesten van Assen. Het gebied maakte in het verleden deel uit van de uitgestrekte Smildervenen. Deze bedekten ooit grote delen van het noordwesten van Drenthe en aangrenzend Fryslân. Vrijwel het gehele oorspronkelijke hoogveengebied is afgegraven. Het Witterveld is echter door een samenloop van omstandigheden gespaard gebleven van ernstige ontwatering en afgraving. In het gebied komen kraaiheibegroeiingen, vochtige en droge heidevegetaties, heischrale graslanden, herstellende hoogvenen, actieve hoogvenen en hoogveenbossen voor. Natuurdoelen voor het Witterveld zijn:

- het behoud van de oppervlakte en de kwaliteit van kraaiheibegroeiingen, vochtige heiden, heischrale graslanden, droge heiden en hoogveenbossen;
- het behoud van de oppervlakte en de verbetering van de kwaliteit van zure vennen en herstellende hoogvenen;
- de uitbreiding van de oppervlakte en de verbetering van de kwaliteit van actieve hoogvenen.

De uitbreiding van de oppervlakte levend hoogveen en het behoud van de oppervlakte hoogveenbos heeft daarbij prioriteit gekregen.

Uit de NDA blijkt dat de huidige oppervlakte actief hoogveen klein is en daardoor kwetsbaar. Voor de uitbreiding van actief hoogveen moeten de waterstanden in het herstellend hoogveen stabiel en hoog genoeg zijn. Om verdrinking van het al bestaande actieve hoogveen te voorkomen moeten de waterstanden daar ook weer niet te hoog worden. Daarvoor zijn kleinschalige, lokaal werkende maatregelen een vereiste. Voor grootschaliger maatregelen is meer kennis van de hydrologische werking van het gebied nodig. Aan de oostkant van het gebied ligt een waardevol hoogveenbos. Hier is veelal een stabiel constant waterpeil aanwezig, maar lokaal is sprake van diep wegzakkend water. De NDA adviseert te onderzoeken of, en zo ja hoe, met gerichte maatregelen ook hier stabiele waterstanden te realiseren zijn.

De NDA geeft aan dat, naast het verbeteren van de hydrologie, ook het verlagen van de belasting met stikstof belangrijk voor het realiseren van de natuurdoelen. In het Witterveld liggen de huidige depositieniveaus namelijk een factor 2,5 boven de kritische depositieniveaus voor hoogveenvegetaties. Dit leidt tot vergrassing en verbossing. Dit wordt tegengegaan door begrazing, maaien en het verwijderen van boomopslag.

De NDA bevat een doorkijk naar aanvullende maatregelen om de natuurdoelen te realiseren. Het rapport maakt onderscheid in bronmaatregelen (om stikstofemissies en -depositie te verminderen), herstelmaatregelen (om gunstige abiotische condities te realiseren), overlevingsmaatregelen (om verslechtering te voorkomen) en onderzoeksmaatregelen (om kennisleemtes op te lossen).

Wat betreft herstelmaatregelen noemt de NDA:

- het dempen van de aanwezige antitankgracht met keileem om de versnelde oppervlakkige waterafvoer te verminderen;
- het herstellen van de doorgraving van de aanwezige dekzandrug om de schijnwaterspiegel te herstellen;
- het herstellen van de pingo¹ door het aanleggen van een kade aan de westzijde en het importeren van bultvormende veenmossen;
- het herstellen van de schijngrondwaterspiegel door het opvullen van plagstroken, het verondiepen van de Grote plas en het realiseren van een randkade langs de zuidkant van het Witterveld;
- het dempen van greppels en sloten en het plaatsen van kwelschermen om verdere vernatting te bewerkstelligen.

Overlevingsmaatregelen genoemd om vergrassing en verbossing tegen te gaan zijn uit het toepassen van begrazing, maaien en het verwijderen van opslag.

De NDA noemt de volgende onderzoeksmaatregelen voor het oplossen van de kennisleemtes:

- het monitoren van het waterpeil in de Grote Plas om vast te stellen of de slecht doorlatende veenbasis is doorgegraven of niet;
- het onderzoeken welke populaties verdrinkingsgevaar lopen door vernatting en hoe negatieve effecten van vernatting voor heischrale graslanden gemitigeerd kunnen worden;
- de mogelijkheden voor het verder verminderen van waterafvoer uit het Witterveld en het vergroten van toevoer vanuit externe gebieden;
- gebiedsdekkend onderzoek naar het voorkomen van typische soorten van de betreffende habitattypen om de kansen voor habitatontwikkeling in beeld te krijgen;
- het maken van een actuele habitatkaart op basis van de vegetatiekartering uit 2023;
- het onderzoeken van de actuele voedselrijkdom en zuurgraad van het gebied;
- het correct plaatsen van de peilbuizen zodat een goed beeld ontstaat van de grondwaterstand en de schijngrondwaterspiegel.

Wat vindt de Ecologische Autoriteit van de analyse en de conclusies?

De NDA bevat veel informatie en geeft op hoofdlijnen goed inzicht in de kwaliteiten en problemen van het Natura 2000-gebied Witterveld. Zo is duidelijk dat verdroging, vermesting en vergrassing/verbossing belangrijke ecologische knelpunten vormen voor het realiseren van de natuurdoelen. Ook geeft de NDA een uitgebreid overzicht van mogelijke herstel-, overlevings- en onderzoeksmaatregelen.

De Ecologische Autoriteit onderschrijft de conclusies in de NDA dat met de bestaande, geplande en geprogrammeerde herstel- en overlevingsmaatregelen de natuurdoelen niet worden bereikt, en dat er nog belangrijke kennisleemtes zijn. Om te kunnen beoordelen welke maatregelen nodig en effectief zijn om verslechtering te voorkomen en de natuurdoelen te realiseren, is aanvullende informatie nodig:

¹ De pingo is een bolvormige heuvel die is ontstaan tijdens de ijstijd toen, door het uitzetten van bevroren / beviezend grondwater, een laag bevroren grond werd opgetild. Toen het klimaat warmer werd bleef een cirkelvormige depressie over die, na het afsmelten van het ijs, is opgevuld met veen.

- **Oppervlakte en kwaliteit habitattypen.** De NDA geeft geen beeld van de referentiesituatie, dat wil zeggen de oppervlakte en kwaliteit van de habitattypen ten tijde van aanmelding van Witterveld als Habitatrictlijngebied (T₀, situatie 2004). Ook ontbreekt inzicht in de actuele oppervlakte en kwaliteit van de habitattypen (T₁, situatie 2023). Goede informatie over T₀ en T₁ is nodig om goed trends te kunnen bepalen, of wordt voldaan aan het verslechtingsverbod, en om te bepalen in hoeverre de natuurdoelen worden gehaald.
- **Formulering instandhoudingsdoelen.** De instandhoudingsdoelen zijn in het aanwijzingsbesluit geformuleerd in termen van ‘behoud’, ‘uitbreiding’ of ‘verbetering’. SMART² geformuleerde doelen zijn nodig om goed te kunnen beoordelen in welke mate de doelen worden gerealiseerd. Ze kunnen worden opgesteld op basis van een werkhypothese over de draagkracht van het gebied.
- **Omzetting van vegetatiekaart naar habitattypenkaart.** Het blijkt in de praktijk lastig om bij de vertaling van de vegetatiekaart naar habitattypen goed onderscheid te maken tussen vochtige heiden, herstellende hoogvenen en actieve hoogvenen. Belangrijk is dat de toedeling van vegetaties aan habitattypen (voor alle jaren) eenduidig gebeurt aan de hand van de profielendocumenten van het Ministerie van LNV. Hierdoor ontstaat een juist beeld van hun voorkomen en kunnen trends goed worden bepaald.
- **Landschapsecologisch systeeminzicht.** In de NDA worden de drukfactoren genoemd, maar beter inzicht is nodig in de causale verbanden met de oppervlakte en kwaliteit van de habitattypen, en in het relatieve belang van de verschillende drukfactoren. Ook is een nadere analyse nodig naar waar in het gebied de grootste kansen liggen voor hoogveenontwikkeling.
- **Evaluatie en uitwerking maatregelen.** Een evaluatie van de effectiviteit van al uitgevoerde maatregelen ontbreekt. De voorgestelde aanvullende maatregelen vragen nog om een ruimtelijke uitwerking. Specificeer per aanvullende maatregel de ecologische winst die wordt verwacht. Bepaal de robuustheid van de maatregel uitgaande van de klimaatverandering.
- **Kennis- en monitoringprogramma.** De NDA geeft een goed overzicht van nog ontbrekende kennis, maar het daarvoor benodigde onderzoek is nog niet voorzien van een verantwoordelijke, een budget en een planning. Ook is niet aangegeven hoe de natuurontwikkeling van het gebied worden gevolgd. Goede monitoring is nodig om te kunnen bepalen in hoeverre met maatregelen de natuurdoelen gehaald worden of dat daarvoor nog weer aanvullende maatregelen nodig zijn.

Welke maatregelen moeten en kunnen snel worden genomen?

Een aantal knelpunten voor het halen van natuurdoelen voor dit gebied is duidelijk en het uitstellen van maatregelen kan het halen van de natuurdoelen bemoeilijken. De Ecologische Autoriteit raadt aan, met het oog op deze doelen, om de maatregelen waarvan zeker is dat ze nodig zijn om verslechtering te voorkomen en waarvan de ecologische risico's gering tot nihil zijn, spoedig uit te voeren.³ Dit geldt bijvoorbeeld voor maatregelen gericht op het:

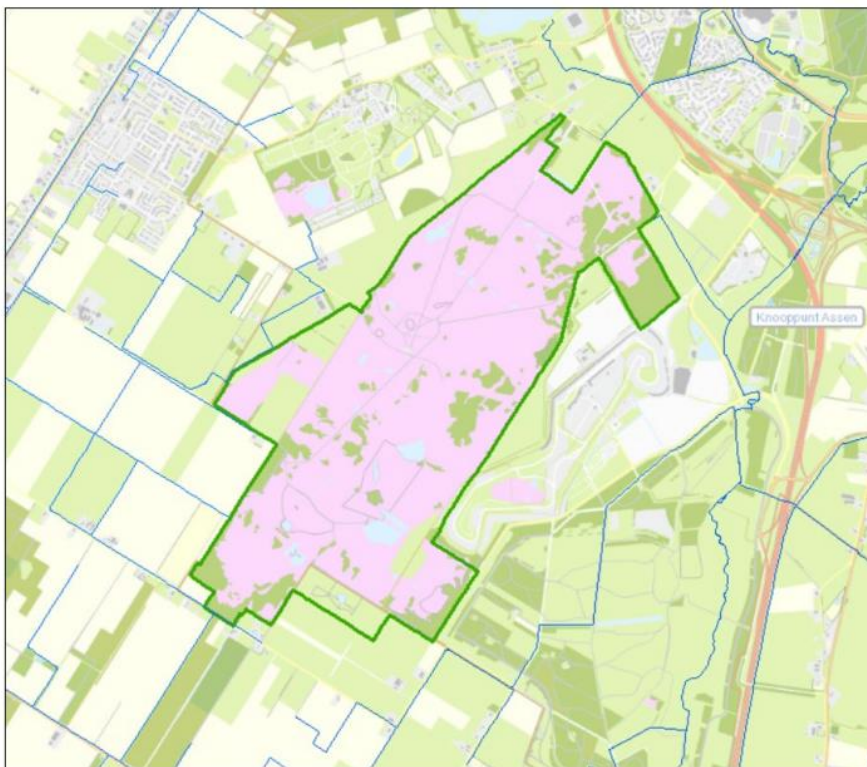
- **Verbeteren van de hydrologie.** Belangrijk is om de wegzijging van water naar omliggende gebieden zo veel mogelijk te beperken en om de schijngrondwaterspiegel te herstellen;
- **Verlagen van de stikstofdepositie.** Bepaal de (lokale) bijdrage van de verschillende bronnen van stikstof en geef inzicht in de meest effectieve reductiemaatregelen;
- **Voortzetten van het huidige beheer.** Dit beheer is gericht op het tegengaan van vergrassing/verbossing door begrazing, maaien en het verwijderen van houtige opslag.

Leeswijzer bij het vervolg van dit advies

Hoofdstuk 2 bevat, per onderdeel van de NDA, hoe bovenstaand advies uitwerkt. In hoofdstuk 3 staan adviezen van de Ecologische Autoriteit voor het provinciale gebiedsprogramma.

² Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

³ Het is niet toegestaan om te wachten met het treffen van maatregelen totdat verdere verslechtering optreedt. Zie paragraaf 3 van de [Interpretation guide Natura 2000-beheer](#) en dit arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie: C-418/04.



Figuur 1: Begrenzing (in groen) van het Natura 2000-gebied Witterveld, gelegen ten zuidwesten van Assen (bron: Hydrologisch onderzoek Natura 2000-gebied Witterveld).

Waarom een natuurdoelanalyse?

Het Rijk ziet dat de kwaliteit van natuur onder druk staat, onder meer als gevolg van intensief gebruik van land en water, emissies van stikstof en klimaatverandering. Met de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering (WSN) en het bijbehorende verbeterprogramma⁴ wil Nederland die negatieve trend keren.

In die regelgeving is ook vastgelegd dat per Natura 2000-gebied een zogenoemde natuurdoelanalyse (NDA) moet worden gemaakt. Daarin moet blijken wat de actuele natuurkwaliteit is, welke knelpunten ('drukfactoren') er zijn en hoe de natuurdoelen voor dat gebied kunnen worden behaald. Een NDA biedt op zijn beurt input voor een gebiedsprogramma waarin wordt opgenomen welke maatregelen⁵ daadwerkelijk genomen zullen worden.

Waarom een advies van de Ecologische Autoriteit?

Het Ministerie van Defensie heeft de NDA over Witterveld voorgelegd aan de Ecologische Autoriteit. De Ecologische Autoriteit toetst of in de NDA alle essentiële ecologische informatie werd betrokken waarmee het bevoegd gezag later goed onderbouwde besluiten kan nemen over onder meer gebiedsplannen en gebiedsprogramma's.⁶ In de bijlage bij dit advies staan de werkwijze, samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt zijn te vinden door nummer 5089 op www.ecologischeautoriteit.nl in te vullen in het zoekvak.

⁴ Het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering. <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2022-05/Ontwerpprogramma-Stikstofreductie-en-Natuurverbetering.pdf>. Het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering geeft invulling aan de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering (WSN). In deze wet is vastgelegd dat de stikstofdepositie omlaag gebracht moet worden en de natuur verbeterd moet worden om de instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen en soorten (alsnog) te realiseren.

⁵ Zie voor de reikwijdte van deze maatregelen de interpretation guide Natura 2000-beheer, lid 2.4, hieruit: 'De instandhoudingsmaatregelen kunnen de vorm aannemen van "passende wettelijke, bestuursrechtelijke of op een overeenkomst berustende maatregelen" en "zo nodig" de vorm van "passende beheersplannen".'
https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/Provisions_Art_6_nov_2018_nl.pdf

⁶ Zie het instellingsbesluit: [stcrt-2022-24607.pdf](https://www.officiëlebezoekingen.nl) (officiëlebezoekingen.nl).

2. Toelichting per onderdeel van de NDA

In dit hoofdstuk licht de Ecologische Autoriteit haar oordeel toe, in de volgorde van de hoofdstukken in de NDA. De hoofdstukken over 'de ecologische analyse van de huidige natuuroppervlakte en -kwaliteit', 'inzicht in de gewenste standplaats- en omgevingscondities' en 'de analyse en beoordeling van knelpunten' zijn, vanwege hun sterke samenhang, samengenomen. In tekstkaders is aangegeven welke informatie aangevuld moet worden. Naar het oordeel van de Ecologische Autoriteit is deze informatie essentieel om het belang van beschermde natuur volwaardig mee te wegen door het Ministerie van Defensie bij de besluitvorming over de maatregelen nodig om de natuurdoelen in het Natura 2000-gebied Witterveld te realiseren.

De Ecologische Autoriteit gebruikt bij haar beoordeling van de NDA de 'Handreiking natuurdoelanalyses' van BIJ12 en het Ministerie van LNV (22 juni 2022), haar eigen advies over deze Handreiking (21 oktober 2022), en het document 'Onderbouwing beoordeling herstelmaatregelen' van de Taakgroep Ecologische Onderbouwing (14 december 2022).

2.1 Algemene opmerkingen

De NDA bevat veel informatie en geeft op hoofdlijnen goed inzicht in de kwaliteiten en problemen van het Natura 2000-gebied Witterveld. Zo is duidelijk dat verdroging, vermesting en vergrassing/verbossing belangrijke ecologische knelpunten vormen voor het realiseren van de natuurdoelen. Ook geeft de NDA een uitgebreid overzicht van mogelijke herstel-, overlevings- en onderzoeksmaatregelen. Achterliggende documenten, zoals het beheerplan Witterveld (Dienst landelijk Gebied, 2017), het herstelplan Witterveld (Stichting Bargerveen, 2022), het hydrologisch onderzoek Witterveld (Arcadis, 2020) en de hoogveenstudie van Jansen & Grootjans (2019), bevatten veel relevante informatie. Deze werkt echter niet altijd voldoende door in de NDA. In de paragrafen hierna is steeds aangegeven wanneer dit het geval is.

Een belangrijk knelpunt in de analyse vormt de toedeling van vegetatietypen aan habitattypen. Hier blijken aanzienlijke interpretatieverschillen mogelijk.⁷ Ten aanzien van de habitattypen hoogveenbossen, vochtige heiden, herstellende hoogvenen en actieve hoogvenen is het niet duidelijk hoe de veldsituatie is vertaald naar de habitattypenkaart. Deze onduidelijkheid heeft vooral te maken met het habitatype herstellend hoogveen, dat een verzamelgroep is van diverse vegetatietypen op (voormalige) veengronden. Vochtige vegetaties met gewone dophei, beenbreek en pijpenstrootje kunnen zowel aan herstellend hoogveen als aan vochtige heide worden toebedeeld. Bossen behorende tot het dophei-berkenbroek kunnen zowel aan de habitattypen herstellend hoogveen, actief hoogveen of hoogveenbos worden toegekend. Hoe de toedeling tot stand is gekomen wordt nu in de NDA niet duidelijk gemotiveerd. Een begeleidende kaart, met een begeleidende tekst en een tabel met het oppervlak van vegetatietypen die aan de verschillende habitattypen zijn toegekend, zou hier meer duidelijkheid in kunnen verschaffen. Vanwege de genoemde onduidelijkheden is het nu lastig om voor het Witterveld de doelstellingen van de habitattypen hoogveenbos, vochtige heiden, herstellende hoogvenen en actieve hoogvenen goed te kunnen evalueren. De Ecologische autoriteit adviseert hierover contact op te nemen met het OBN-deskundigenteam 'natte zandgronden' om te komen tot een gedeelde en eenduidige beoordeling van de aanwezige habitattypen.

⁷ De beheerder van het Witterveld lijkt een andere interpretatie te hanteren dan het Ministerie LNV voorschrijft.

2.2 Beoordelingskader verslechteringverbod en halen instandhoudingsdoelen

Bepaling staat van de natuur bij aanmelding en huidige situatie

De referentiesituatie voor het Witterveld is formeel het moment van aanmelden van het gebied als Habitatrichtlijngebied bij de Europese Commissie (2004).⁸ Dit moment (T_0) wordt gebruikt om te bepalen hoe het Natura 2000-gebied ervoor staat:

- Zo is voor het verslechtingsverbod de T_0 de referentie. Ten opzichte hiervan wordt bepaald of al verslechtering is opgetreden. Trends in het natuurgebied, zowel op het gebied van de ontwikkeling van vegetaties/habitattypen en soorten als trends in abiotiek, zijn een maatstaf voor verslechtering.
- Bij een behoudsdoelstelling valt het doel samen met de T_0 . De T_0 maakt het mogelijk om de behoudsdoelstelling SMART te maken.
- Voor een uitbreidings- en verbeterdoelstelling is de T_0 niet het doel, maar wel de referentie ten opzichte waarvan wordt bepaald of uitbreiding dan wel verbetering is bereikt.⁹

In de NDA is aangegeven dat voor het opstellen van de NDA alleen een vegetatie- en habitatkartering uit 2010 (Janssen en Bijlsma, 2011) beschikbaar was. De Ecologische Autoriteit merkt op dat in het beheerplan van het Witterveld (Dienst Landelijk Gebied, 2017) is aangegeven dat ook in 1993 en 2003 vegetatiekarteringen zijn uitgevoerd. Onduidelijk is waarom gegevens van Jansen & Molenaar (2003)¹⁰ en Grontmij (2002) niet zijn gebruikt voor de vaststelling van de T_0 (situatie 2004). Informatie over T_1 (situatie 2023) ontbreekt. In 2023 is weliswaar een vegetatiekartering uitgevoerd, maar deze moet nog worden uitgewerkt tot een habitatkaart, zo werd door het Ministerie van Defensie aangegeven tijdens het startoverleg/veldbezoek.

Omdat alleen gegevens voor 2010 beschikbaar waren en gegevens over T_0 (2004) en T_1 (2023) ontbraken konden tijdens het opstellen van de NDA geen trends in de ontwikkeling van de habitattypen worden bepaald. De Ecologische Autoriteit merkt op dat hierdoor niet duidelijk is of verslechtering is opgetreden. De conclusie in de NDA dat voortzetting van het huidige beheer ervoor zorgt dat op korte termijn de bestaande natuurwaarden behouden blijven en zelfs enige vooruitgang wordt geboekt¹¹ acht zij dan ook onvoldoende onderbouwd.¹²

Vul de NDA aan met onderbouwde inschattingen voor de situatie bij aanmelding (T_0) en met gegevens voor de huidige situatie (T_1). Mocht voor 2004 toch geen goed onderbouwde inschatting mogelijk zijn, gebruik dan de situatie voor 2010 als T_0 . Geef op basis van trendanalyses aan of aan het verslechtingsverbod is voldaan en in hoeverre de instandhoudingsdoelen worden gehaald.

Formulering instandhoudingsdoelen

In het Aanwijzingsbesluit voor Natura 2000-gebied Witterveld zijn de instandhoudingsdoelen geformuleerd in termen van 'behoud' of 'uitbreiding' van oppervlakte en 'behoud' of 'verbetering' van kwaliteit. Kwantitatieve doelen ontbreken. SMART-geformuleerde doelen zorgen ervoor dat het Ministerie van Defensie en de provincie Drenthe beter weten waar ze in het gebiedsproces op moeten sturen, en hoe. Kwantitatieve doelen kunnen opgesteld worden op basis van de draagkracht van het gebied via een werkhypothese.¹³ Benut zoveel mogelijk informatie uit oude onderzoeken (bijvoorbeeld vegetatiekarteringen) voor de onderbouwing daarvan. Als een

⁸ In de praktijk wordt in Nederland het moment van aanwijzing gebruikt. Voor de doelen die later, met een wijzigingsbesluit, zijn toegevoegd (of verwijderd), is de situatie zoals beschreven in dit wijzigingsbesluit de referentie, en niet het moment van aanmelden van het gebied.

⁹ Het Witterveld kent een uitbreidings- en verbeterdoel voor actief hoogveen en een verbeterdoel voor zure vennen en herstellend hoogveen. Als zo'n doel is opgenomen voor een gebied, dan was op het moment van aanmelden al duidelijk dat de oppervlak en/of kwaliteit van het gebied verslechterd was. Het realiseren hiervan is dan ook nodig voor het behalen van de doelen van het gebied én de landelijke gunstige staat van instandhouding.

¹⁰ Jansen, H. & W. Molenaar (2003), Vegetatiekartering Witterveld 2002. Elodea/Grontmij, en Grontmij (2002), Tussentijdse evaluatie Witterveld – hydrologie en vegetatie (periode 1998-2001), rapportnummer 01 1292 1.

¹¹ Zie pagina 11 van de NDA.

¹² Het is bijvoorbeeld denkbaar dat de bestaande natuurwaarden door de toename van (zeer) droge zomers achteruit is gegaan.

¹³ Een werkhypothese is een hypothese (voorlopige stelling) die door onderzoek nader wordt getoetst, zij berust (deels) op concrete gegevens.

kwantitatief doel vaststellen niet mogelijk is, zoek dan naar herleidbare en eventueel kwantitatief toetsbare afgeleide doelstellingen.

Voor het behalen van de gunstige landelijke staat van instandhouding, zijn de Natura 2000-gebieden van groot belang. Zij bevatten ongeveer de helft van de vegetaties en soorten die hiervoor nodig zijn. Echter, nog niet alle vegetaties en soorten hebben al een goede plek in Nederland gekregen. Sommige zullen niet (alleen) binnen Natura 2000-gebieden gerealiseerd kunnen worden en sommige doelen moeten nog worden toegevoegd aan gebieden. Op dit moment werkt LNV aan de doorvertaling van wat dit concreet betekent voor de individuele Natura 2000-gebieden. Daardoor zijn eventuele verdergaande doelen voor het Witterveld niet uitgesloten. In het Witterveld komen verschillende vogelsoorten voor waarvoor het gebied niet als beschermingszone is aangewezen. Dit terwijl hier bijvoorbeeld meer paapjes voorkomen dan in het relatief nabijgelegen Bargerveen, dat wél als beschermingszone voor deze soort is aangewezen.

Stel op basis van de draagkracht van het Witterveld een werkhypothese op voor kwantitatieve en SMART uitgewerkte instandhoudingsdoelen. Anticipeer daarbij op eventuele verdergaande (uitbreidings-)doelen voor het Witterveld door de actualisatie van het natuurdoelendocument door het Ministerie van LNV.

2.3 Inzicht in het landschapsecologisch systeem

Inzicht in het landschapsecologisch systeem vormt de basis voor een NDA. In de NDA voor het Witterveld is dit inzicht gegeven via een ecologische analyse van de huidige natuuroppervlakte en -kwaliteit, een overzicht van de gewenste standplaats- en omgevingscondities per habitatype en een analyse en beoordeling van de knelpunten in het gebied.

Ecologische analyse huidige natuuroppervlakte en -kwaliteit

De NDA geeft in hoofdstuk 4 een ecologische analyse van de huidige oppervlakte en kwaliteit van de kwalificerende habitattypen in het Witterveld.¹⁴ De Ecologische Autoriteit merkt op dat deze analyse wordt beperkt doordat gegevens voor het jaar 2010 als uitgangspunt voor de huidige situatie zijn gebruikt. Weliswaar is in 2023 een vegetatiekartering uitgevoerd, maar deze is nog niet uitgewerkt in een habitatkaart.¹⁵

Ook wordt de analyse bemoeilijkt doordat interpretatieverschillen mogelijk zijn bij de omzetting van de vegetatiekaart naar de habitatkaart. Zo zijn, gebaseerd op de vegetatiekartering van 2010, twee verschillende habitatkaarten voor het Witterveld in omloop. Het blijkt in de praktijk lastig om goed onderscheid te maken tussen vochtige heiden, herstellende hoogvenen en actieve hoogvenen. Zo is het habitatype herstellend hoogveen een containerbegrip dat bestaat uit diverse vegetatietypen op (voormalige) veengronden, waaronder droge heide, vochtige heide en hoogveen. Door dit habitatype helder onder te verdelen in verschillende vegetatiesubtypen kunnen interpretatieverschillen voorkomen of verminderd worden. Het is nodig dat de toedeling van vegetaties aan een bepaald habitatype (voor alle jaren) eenduidig gebeurt omdat alleen zo een goed beeld ontstaat welke habitattypen aanwezig zijn en de trends helder worden:

- Voor het juist karteren van actieve hoogvenen moet, naast een vegetatiekartering, in het veld ook een acrotelm¹⁶ vastgesteld worden. De acrotelm moet daarbij een waterbergingscoëfficiënt¹⁷ van 0,3-0,8 hebben en er moet sprake zijn van een stabiele waterhuishouding, onafhankelijk van de omgeving, waarbij

¹⁴ Kraaiheibegroeiingen, zure vennen, vochtige heiden, droge heiden, heischrale graslanden, actieve hoogvenen, herstellende hoogvenen en hoogveenbossen.

¹⁵ De Ecologische Autoriteit acht het denkbaar dat, bijvoorbeeld als gevolg van enkele (zeer) droge zomers gedurende de afgelopen jaren, de actuele oppervlakte en kwaliteit van de habitattypen afwijkt van die in 2010.

¹⁶ Een acrotelm is één van de twee verschillende lagen in ongestoorde veenmoerassen. Het ligt over de catotelm. De grens tussen beide lagen wordt bepaald door de overgang van veen met levende planten naar veen met dood plantenmateriaal. Dit valt meestal samen met het laagste niveau van de grondwaterspiegel.

¹⁷ Dit is het volume water als fractie van het totale volume. De bergingscoëfficiënt van open water is 1.

het oppervlak krimpt en zwelt en de oppervlakkige waterafvoer wordt gereguleerd (vasthouden bij droogte, lozen bij natte omstandigheden). Of sprake is van een stabiele waterhuishouding kan gemeten worden aan hand van goed geplaatste grondwaterbuizen. Dat laatste blijkt niet altijd het geval en ook de waterbergingscoëfficiënt lijkt niet overal te zijn gemeten.

- Voor het onderscheid tussen actief hoogveen en herstellend hoogveen is het nodig na te gaan in welke mate gewone dopheide en dopheide-hoogveenbos goed ontwikkeld aanwezig zijn. Er is sprake van actief hoogveen als er 70% associatie is met gewone dopheide en een oppervlakte van minimaal 1 are aanwezig is, of als bij de dopheide-hoogveenbos een catotelm is vastgesteld. Onduidelijk is of bij de kartering van de actieve hoogvenen in het Witterveld een acrotelm is vastgesteld en of het veenbos onderdeel is van een groter complex dat voor 70% uit natte dopheivegetatie met veenmossen bestaat.

Vul de NDA aan met een actuele analyse van de oppervlakte en kwaliteit van de verschillende habitattypen (situatie 2023). Gebruik hiervoor dezelfde methodiek als voor het vaststellen van de habitatkaart van 2010 gehanteerd is.

Gewenste omgevingscondities

De NDA geeft in hoofdstuk 5 per habitatype inzicht in de gewenste omgevingscondities. Deze informatie is rechtstreeks overgenomen uit de betreffende Natura 2000-profielendocumenten van het Ministerie LNV. De Ecologische Autoriteit merkt op dat de gewenste omgevingscondities nog weinig gebiedspecifiek zijn voor het Witterveld. Dit geldt bijvoorbeeld voor het habitatype herstellend hoogveen. Waar in het Witterveld bijvoorbeeld de grootste kansen liggen voor vernatting en de ontwikkeling van actief hoogveen kan bepaald worden op basis van:

- informatie over hoogtes, veendiktes en keileemopduikingen;
- het voorkomen van soorten die typisch zijn voor hoogveenontwikkeling;
- het voorkomen van veenmosbulten.

Het beheerplan (Dienst Landelijk gebied, 2017) en Arcadis (2020)¹⁸ bevatten meer informatie over de specifieke geohydrologische situatie in het Witterveld. Ook het herstelplan Witterveld (Stichting Bargerveen, 2022) en de hoogveenstudie van Jansen & Grootjans (2019)¹⁹ bevatten relevante informatie over de gewenste omgevingscondities in het Witterveld. Deze laatste studie geeft ook informatie over het voorkomen van kleine oppervlakten actief hoogveen die nu niet terugkomen of zichtbaar zijn in de habitatkaart. Voor het habitatype herstellende hoogvenen adviseert de Ecologische Autoriteit een detailkaart op te nemen met vegetatietypen en typische soorten die wijzen op kansen voor het ontstaan van actief hoogveen. Dit betreft vooral natte dopheivegetaties met waterveenmos en hoogveenveenmos waar nog geen bultvorming is opgetreden.²⁰

Maak in de NDA per kwalificerend habitatype de gewenste omgevingscondities gebiedspecifiek voor het Witterveld. Maak inzichtelijk waar de grootste kansen liggen voor verdere vernatting en hoogveenontwikkeling. Maak hiervoor gebruik van de informatie opgenomen in bovengenoemde achtergrondstudies.

Analyse en beoordeling van knelpunten

Hoofdstuk 6 van de NDA bevat een overzicht van de knelpunten in het Witterveld zoals genoemd in het beheerplan (Dienst Landelijk Gebied, 2017) en het herstelplan Witterveld (Stichting Bargerveen, 2022). De belangrijkste knelpunten voor droge en natte heiden, hoogveenbossen, herstellende hoogvenen en actieve

¹⁸ Arcadis (2020), Hydrologisch onderzoek N2000-gebied Witterveld. Onderzoek en modellering voor optimalisatie hoogveenontwikkeling.

¹⁹ Jansen, A. en A. Grootjans (red.) (2019), Hoogvenen: landschapsecologie, behoud, beheer en herstel. Noordboek Natuur, pagina 148-159.

²⁰ In een bijgevoegde tabel of grafiek kan worden aangegeven of het oppervlak van dit soort vegetaties toeneemt sinds de T₀.

hoogveenen hebben betrekking op de hydrologie, en vermessing en verzuring:

- **Hydrologie.** Cruciaal in het hydrologisch functioneren van het Witterveld is de verkitte podsol-B horizont²¹ die een schijngrondwaterspiegel veroorzaakt. Doorsnijding van deze horizont door de (gedempte) antitankgracht en diepe watergangen zorgen voor versnelde wegzijging van water naar het onderliggende freatische watervoerende pakket. Verdroging wordt verder veroorzaakt door drainages rondom het gebied en versnelde oppervlakkige afwatering door de aanwezigheid van greppels en sloten. Door fluctuerende waterstanden en verdroging van de organische toplaag komt stikstof vrij. Vergrassing en verbossing is het gevolg waardoor kwetsbare soorten die kenmerkend zijn voor de habitattypen worden weggeconcurrerd. Ook kan een (actief) acrotelm zich niet handhaven.
- **Vermesting en verzuring.** In het gebied is sprake van te hoge stikstofdepositie veroorzaakt door stikstofemissies buiten het gebied. Stikstofdepositie veroorzaakt vermessing en verzuring, wat vervolgens leidt tot vergrassing en verbossing.²²
- **Overige knelpunten.** De oppervlaktes van actief hoogveen zijn te klein of te versnipperd. Niet wordt voldaan aan een optimaal functionerende omvang. Ook zijn exoten aanwezig zoals de Amerikaanse trosbosbes. Dit heeft negatieve effecten op de hoogveenontwikkeling doordat hierdoor veel water verdampt en verzuuring optreedt.

Ontbrekende informatie

De Ecologische Autoriteit concludeert dat de NDA de belangrijkste ecologische knelpunten beschrijft. Zij merkt daarbij op dat er sprake is van een ingewikkeld samenspel van verschillende drukfactoren. De belangrijkste drukfactoren zijn benoemd, maar veelal ontbreekt nog voldoende inzicht in het relatieve belang van de verschillende drukfactoren. Een meer uitgebreide landschapsecologische systeemanalyse zal naar verwachting beter inzicht kunnen geven in de drukfactoren die de grootste risico's vormen, en welke (systeem-)maatregelen, zowel in als buiten het Natura 2000-gebied, het meest effectief zijn om de natuurdoelen te halen.

Voor een dergelijke systeemanalyse is meer en zo kwantitatief mogelijk inzicht nodig in:

- **Historische gegevens.** De ruimtelijke variatie en (historische) trends in de omvang en kwaliteit van de habitattypen, het voorkomen van typische soorten, als ook van de menselijke ingrepen die de afgelopen decennia hebben plaatsgevonden in en buiten het gebied en welke gevolgen die hebben gehad.²³
- **Hydrologie/klimaatverandering.** De mate van wegzijging door het doorsnijden van de verkitte podsol-B horizont, de versnelde waterafvoer in greppels en sloten, en de ontwatering in de omgeving is nog niet helder. Ook de invloed van klimaatverandering (bijvoorbeeld nattere winters en drogere zomers) op de hydrologie van het gebied vraagt nog nadere analyse. Beter inzicht hierin helpt om te komen tot meer locatiegerichte en klimaatrobuuste maatregelen.
- **Stikstofdepositie.** De sterke vergrassing en verbossing in het gebied duidt op een overbelasting met stikstof. Nader inzicht in de mate van overschrijding van de kritische stikstofdeposities, de ruimtelijke variatie daarin en de lokale, regionale, landelijke en buitenlandse bronbijdrage aan de stikstofdepositie, is nodig om te komen tot de meest effectieve reductie maatregelen. Beschouw daarbij de gevolgen van de recente aanpassing van de kritische depositieniveaus voor het aantal en de mate van overschrijding.²⁴

²¹ Een podsol is een bodemtype met een duidelijke zichtbare uit- en inspoelingslaag. De B-horizont is de bodemlaag waarin ijzer, aluminium, klei en humus uit bovenliggende bodemlagen is ingespoeld.

²² De Ecologische Autoriteit merkt op dat door verdroging van de organische toplaag stikstof vrijkomt wat, net als stikstofdepositie, kan leiden tot vergrassing en verbossing.

²³ Denk hierbij bijvoorbeeld aan de accumulatie van stikstof in de bodem gedurende afgelopen jaren, en de gevolgen die dit heeft gehad voor de omvang en kwaliteit van habitattypen en het voorkomen van typische soorten.

²⁴ Wamelink et al, 2023. <https://research.wur.nl/en/publications/overzicht-van-kritische-depositiewaarden-voor-stikstof-toegepast->. De aangepaste kritische depositie waarden (KDW's) voor verschillende habitattypen zijn verwerkt in de nieuwe versie van AERIUS Monitor (5 oktober 2023), samen met onder andere de nieuwe cijfers over de totale stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. De nieuwe KDW's en nieuwe cijfers over de totale depositie waren op het moment van opstellen van de NDA nog niet beschikbaar. Toch zijn deze relevant voor de actuele opgave voor dit gebied. De Ecologische Autoriteit adviseert daarom aan te geven of de KDW's voor dit gebied zijn aangepast en wat dit betekent voor de opgave voor het gebied.

-
- **Bodem- en waterkwaliteit.** Inzicht in de bodem- en waterkwaliteit (NH₄, NO₃, P, Fe, Ca, HCO₃, pH) op standplaatsniveau biedt kansen om het beheer te optimaliseren en op locatieniveau toe te spitsen.²⁵ Geef aan in welke mate de verschillende interne en externe bronnen bijdragen aan de lokale bodem- en waterkwaliteit.

Vul de NDA aan met bovenvermelde informatie. Geef per habitattype een zo kwantitatief mogelijke analyse van de ecologisch sturende factoren, zowel op regionale als standplaatschaal. Maak duidelijk welk gebied, ook buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied, invloed heeft op de kwalificerende habitattypen. Presenteer per habitattype het (relatieve) belang van de diverse drukfactoren voor het halen van de natuurdoelen als basis voor het bepalen van locatiegerichte en klimaatrobuste maatregelen.

2.4 Maatregelen en verwachte effecten

Uitgevoerde en geplande herstelmaatregelen

Hoofdstuk 7 van de NDA geeft een overzicht van de uitgevoerde en geplande herstelmaatregelen. Onderscheid is gemaakt tussen systeemmaatregelen, overlevingsmaatregelen en overige maatregelen zoals onderzoek en monitoring. Ook de (potentiële) effectiviteit voor de verschillende habitattypen is aangegeven.

De Ecologische Autoriteit merkt op dat:

- uit de tabellen van uitgevoerde en geplande maatregelen blijkt dat verschillende geplande maatregelen opgenomen op de maatregelenkaart inmiddels al zijn uitgevoerd;
- niet is aangegeven waar de inschatting van de (potentiële) effectiviteit van de maatregelen op gebaseerd is.

Vul de NDA aan met een actuele kaart van al uitgevoerde maatregelen. Geef aan of, en zo ja hoe de effecten van deze maatregelen zijn gemonitord en geëvalueerd. Presenteer ook de resultaten van deze evaluatie.

Geprogrammeerde bron- en herstelmaatregelen

Hoofdstuk 8 van de NDA bevat een overzicht van de in het beheerplan (Dienst Landelijk Gebied, 2017) opgenomen geprogrammeerde bron- en herstelmaatregelen. Per habitattype is het verwachte effect daarvan op de omgevingscondities (abiotische omstandigheden) aangegeven.

De bronmaatregelen zijn gericht op het verminderen van de stikstofdepositie. NDA bevat een inschatting van hoe deze depositie zich bij uitvoering van huidig beleid zal ontwikkelen, en van het effect van een overschrijding van de KDW op de kwaliteit van de habitattypen.

Herstelmaatregelen zijn gericht het verbeteren van de hydrologie (vernatting) en het tegengaan van de effecten van vermessing en verzuring (vergrassing en verbossing). Aangegeven is dat door middel van monitoring het effect van de herstelmaatregelen gevolgd zal worden. De Ecologische Autoriteit merkt op dat:

- niet altijd duidelijk is of, en zo ja in welke mate de geprogrammeerde herstelmaatregelen ecologisch effectief zijn, en welke (onbedoelde) negatieve gevolgen kunnen optreden;
- een analyse ontbreekt van de robuustheid van de maatregelen in het licht van klimaatverandering, bijvoorbeeld in relatie tot de toename van natte winters en droge zomers en het effect daarvan op de waterbeschikbaarheid en de waterkwaliteit;²⁶

²⁵ Het huidige oordeel over de bodem- en waterkwaliteit lijkt gebaseerd op een relatief beperkte set data. Aanvullende informatie is noodzakelijk bij het duiden van de sterke vergrassing en verbossing in het gebied en het optimaliseren van het beheer.

²⁶ Zo zijn waarschijnlijk meer waterreserves nodig om de gevolgen van meer (zeer) droge perioden op te kunnen vangen. Denk bijvoorbeeld aan het creëren van extra bergingsmogelijkheden in en nabij het Witterveld waar overtollig regenwater kan worden opgeslagen.

-
- geen inschatting is gegeven van de (relatieve) bijdrage van de maatregelen aan het realiseren van de natuurdoelen;
 - niet is aangegeven hoe de herstelmaatregelen ruimtelijk worden uitgewerkt, hoe de uitvoering van de maatregelen wordt geborgd, wie er voor verantwoordelijk is, en op welke termijn de maatregelen uitgevoerd worden.

Geef aan in welke mate de herstelmaatregelen effectief zijn en welke (onbedoelde) negatieve effecten kunnen optreden. Beschrijf de robuustheid van de herstelmaatregelen in het licht van klimaatverandering. Maak een inschatting van de relatieve bijdrage van de maatregelen aan het realiseren van de natuurdoelen. Geef aan hoe de maatregelen ruimtelijk worden uitgewerkt, hoe de uitvoering van de maatregelen wordt geborgd, wie er voor verantwoordelijk is, en op welke termijn de maatregelen worden uitgevoerd.

2.5 Synthese en conclusie

In hoofdstuk 9 van de NDA is een eindbeoordeling van de uitgevoerde, geplande en geprogrammeerde bron- en herstelmaatregelen opgenomen. Mede aan de hand van de resultaten van ecohydrologisch onderzoek (Arcadis, 2020) en informatie uit het herstelplan Wittelveld (Stichting Bargerveen, 2022) concludeert de NDA dat verslechtering is opgetreden voor kraaiheibegroeiingen, zure vennen, vochtige heiden, droge heiden, heischrale graslanden, actieve hoogvenen en herstellende hoogvenen. Voor het halen van de behouds-, uitbreidings- en verbeterdoelen voor het Wittelveld zijn voor deze habitattypen aanvullende maatregelen nodig. Ook bestaan nog veel leemtes in kennis waarvoor nader onderzoek nodig is. Voor hoogveenbossen is geen verslechtering geconstateerd en wordt geconcludeerd dat voor het realiseren van het behoudsdoel geen aanvullende maatregelen nodig zijn.

De Ecologische Autoriteit onderschrijft de meeste conclusies in de NDA. Doordat geen informatie over T_0 en T_1 beschikbaar is kunnen trends niet goed bepaald worden. Zij acht de conclusie dat voor bijna alle habitattypen verslechtering is opgetreden dan ook (nog) onvoldoende onderbouwd.

2.6 Mogelijke aanvullende maatregelen

In hoofdstuk 10 van de NDA wordt een doorkijk gegeven naar mogelijke aanvullende maatregelen. Onderscheid wordt gemaakt in:

- bronmaatregelen: maatregelen die leiden tot reductie van stikstofdepositie;
- herstelmaatregelen: maatregelen die leiden tot herstel van gewenste (abiotische) condities;
- overlevingsmaatregelen: maatregelen om (verdere) verslechtering te voorkomen;
- onderzoeksmaatregelen: maatregelen om kennisleemtes op te lossen.

Bronmaatregelen

Aanvullende bronmaatregelen zijn nodig om de stikstofdepositie op actieve en herstellende hoogvenen, zure vennen en heischrale graslanden verder omlaag te brengen. De Ecologische Autoriteit adviseert deze bronmaatregelen uit te werken ten behoeve van de vaststelling van het Drents Programma Landelijk Gebied (zie verder hoofdstuk 3 van dit advies).

Herstelmaatregelen

Aanvullende herstelmaatregelen zijn nodig om verdroging, vergrassing en verbossing tegen te gaan. Dit geldt voor alle habitattypen, met uitzondering van hoogveenbossen, zo is aangegeven in de NDA. De Ecologische

Autoriteit onderschrijft de voorgestelde herstelmaatregelen.²⁷ Wel merkt zij op dat voor het uitgraven en opnieuw dempen van de antitankgracht, en voor het dempen van greppels en sloten, grote volumes van onder andere keileem en zand nodig zullen zijn, wat gepaard zal gaan met veel transportbewegingen. Weeg de invloed hiervan op de ecologie mee bij de uitwerking van de herstelmaatregelen.

Vul de NDA aan met de impact op de ecologie van transportbewegingen nodig voor het transport van keileem en zand.

Overlevingsmaatregelen

Begrazing, maaien en opslag verwijderen zijn genoemd als overlevingsmaatregelen om vergrassing en verbossing tegen te gaan. De Ecologische Autoriteit onderschrijft dat dergelijke maatregelen nodig zijn totdat met bron- en herstelmaatregelen voldoende resultaat is bereikt.

Onderzoeksmatregelen en monitoring

In de NDA wordt een groot aantal onderzoeksmatregelen voorgesteld om bestaande kennisleemtes op te lossen.²⁸ De Ecologische Autoriteit onderschrijft genoemde onderzoeksmatregelen maar merkt op dat:

- het voorgestelde onderzoek nog niet voorzien is van een verantwoordelijke, een budget en een planning;
- onderzoek ontbreekt naar de gevolgen klimaatverandering, bijvoorbeeld voor de waterbeschikbaarheid en waterkwaliteit in het gebied;²⁹
- monitoringsonderzoek ontbreekt waarmee de (a)biotische ontwikkelingen in het gebied gevolgd worden. Goede monitoring is nodig om te kunnen bepalen in hoeverre de natuurdoelen gehaald worden, of dat daarvoor nog weer aanvullende maatregelen nodig zijn.

Vul de onderzoeksmatregelen in de NDA aan met onderzoek naar de gevolgen van klimaatverandering, en monitoringsonderzoek. Geef aan wie voor het onderzoek verantwoordelijk is, het benodigde budget en de planning van het onderzoek.

²⁷ Herstelmaatregelen genoemd in de NDA zijn het dempen van de antitankgracht, het herstellen van de dekzandruggen, het herstellen van de randsloot in het noordoosten, het dempen van greppels, het herstellen van de schijngrondwaterspiegelsysteem in het zuiden, het waterdoorlatend maken van zandpaden en het herstellen van het Manderveen en de pingo, o.a. door omlegging van het fietspad.

²⁸ Onder andere wordt gedacht aan onderzoek naar de locaties waar de slecht doorlatende veenbasis is doorbroken, het verdrinkingsgevaar van vegetaties bij vernatting, de mogelijkheden de waterafvoer te verminderen en de watertoevoer te vergroten, het voorkomen van typische soorten van de habitattypen en de actuele voedselrijkdom en zuurgraad in het gebied.

²⁹ De Ecologische Autoriteit adviseert bij het onderzoek om de wateraanvoer naar het gebied te vergroten de gevolgen voor de waterkwaliteit te betrekken.

3. Relatie met het provinciale gebiedsprogramma

In dit hoofdstuk wordt uitsluitend de relatie die het NDA heeft met het gebiedsprogramma en waar relevant aanbevelingen gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van het gebiedsprogramma nu en in de toekomst, te verbeteren. Dit is geen complete lijst met aanbevelingen, zie hiervoor het advies over de handreiking gebiedsprogramma's waarin wordt gewezen op het grote belang van samenhang.³⁰

Relatie instandhoudingsdoelen met andere doelen van het provinciale gebiedsprogramma

In de nog op te stellen gebiedsprogramma's per provincie wordt gestreefd naar een integrale aanpak op de onderwerpen natuur, water en klimaat. De Ecologische Autoriteit merkt in dit verband op dat de NDA nog niet ingaat op hoe de instandhoudingsdoelen voor Witterveld zich verhouden tot andere doelen. Ecologisch gezien kunnen deze doelen sterk samenhangen, elkaar versterken, of elkaar tegenwerken. Ook in het advies over de handreiking gebiedsprogramma's vraagt de Ecologische Autoriteit aandacht voor de samenhang en prioritering van de doelen. Voor dit gebied gaat het specifiek over de volgende onderwerpen:

- Waterkwaliteit en natuur opgenomen in de Kaderrichtlijn Water (KRW).
- Realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN).
- Bescherming van soorten die opgenomen zijn in de Vogel- en Habitatrichtlijn.³¹

Relatie stikstofspoor

Voor het vereiste systeeminzicht rond de Natura 2000-gebieden verwijst de Ecologische Autoriteit naar het advies over de Handreiking natuurdoelanalyse en naar paragraaf 2.3 van dit advies. Het NDA geeft nog een beperkt inzicht in 'het stikstofspoor', omdat is gekozen om dit in het gebiedsprogramma pas meer in detail te betrekken. De Ecologische Autoriteit adviseert de informatie voor het provinciale gebiedsprogramma aan te vullen met inzicht in de herkomst van de stikstofbelasting. Geef voor overbelaste, stikstofgevoelige habitattypen, naast de actuele totale stikstofbelasting ook aan wat de bijdrage is van zeer lokale bronnen (binnen bijvoorbeeld 1 km), wat de bijdrage is van regionale bronnen (binnen bijvoorbeeld 3 km) en wat de landelijke achtergronddepositie uit Nederland en het buitenland is. Dit geeft inzicht in de meest effectieve maatregelen om de stikstofdepositie te reduceren.

³⁰ Zie <https://www.ecologischeautoriteit.nl/adviezen/5001>.

³¹ De Ecologische Autoriteit merkt op dat in het Witterveld verschillende vogelsoorten voorkomen waarvoor het gebied niet als beschermingszone is aangewezen. Dit terwijl in het Witterveld bijvoorbeeld meer paapjes voorkomen dan in het Bargerveen, welk gebied wel als beschermingszone voor deze soort is aangewezen.

Bijlage 1: Projectgegevens

Werkwijze Ecologische Autoriteit

De Ecologische Autoriteit heeft voor dit advies een werkgroep van deskundigen samengesteld. Deze werkgroep toetst of in de natuurdoelanalyse (NDA) alle essentiële ecologische informatie is betrokken waarmee het bevoegd gezag later goed onderbouwde besluiten kan nemen over onder meer gebiedsplannen en gebiedsprogramma's. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het Natura 2000-gebied bezocht en met de voortouwnemers en gebiedsbeheerder(s) gesproken. Meer informatie over de Ecologische Autoriteit en over haar werkwijze vindt u op onze website.

Voortouwnemer

Ministerie van Defensie

Samenstelling van de werkgroep

ir. Annemie Burger (voorzitter)
dr. Geert Draaijers (secretaris)
drs. Sjef Jansen
dr. Vincent Post
drs. Ron van 't Veer

Waar vind ik de stukken die de Ecologische Autoriteit heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.ecologischeautoriteit.nl projectnummer 5089 in te vullen in het zoekvak.



Arthur van Schendelstraat 760 • 3511 MK Utrecht
030 2347667 • info@ecologischeautoriteit.nl
www.ecologischeautoriteit.nl